

Internationale conjunctuur

Gunstige ontwikkeling Nederlandse economie

De Nederlandse economie blijft zich uitstekend ontwikkelen. De handelsbalans vertoonde over januari een overschot van f 0,9 mrd. Een vergelijkbaar cijfer over januari 1988 werd door het CBS niet gegeven, daar een gewijzigde boekingsmethode wordt gevolgd. Het nieuwe cijfer ligt echter hoger dan het maandgemiddelde van vorig jaar. In 1988 werd een totaal overschot op de handelsbalans geboekt van f 7,4 miljard, meer dan het dubbele van het daaraan voorafgaande jaar.

Ook met de werkgelegenheid gaat het voorzichtig de goede kant op. In 1988 is het aantal banen met 136.000 toegenomen. Het laatste kwartaal liet een duidelijke versnelling ten opzichte van het voorafgaande kwartaal zien, toen de groei op jaarbasis 120.000 bedroeg. Ook in Europees verband komt Nederland met dit cijfer goed voor de dag. De snelle groei van het aanbod van arbeidskrachten beperkt de daling van de werkloosheid echter.

De inflatie blijft laag. Van half februari tot half maart stegen de prijzen weliswaar met 0,4%, maar op jaarbasis bleef de inflatie ongewijzigd 0,9%. Ondertussen stijgen de investeringen. In de vrije sector werden vorig jaar 33.000 woningen gebouwd, tegenover een verwacht aantal van 10.000.

Wat het begrotingstekort betreft heeft minister Ruding benadrukt dat dit in 1990 de 5,25% niet mag overschrijden. Mogelijkheden om extra ombuigingen te realiseren moeten met beide handen worden aangegrepen. Immers, indien het tekort bij de huidige hoogconjunctuur niet omlaag kan, wanneer zou dit dan wel moeten lukken?

Van de kant van het CDA werd het rapport van de Commissie-Zijlstra gepubliceerd. Dit rapport pleit voor het nastreven van een verdere reductie van het begrotingstekort met 2% in de komende vier jaar. Daarnaast wordt gepleit voor het bevorderen van economische groei, die de ruimte creëert om investeringen ten behoeve van het milieu te financieren. Van de overheid verwacht de commissie vooral een structureel voorwaardenscheppend beleid. Daarbij moet gestreefd worden naar een verdere reductie van de collectieve-lastendruk, hoewel Zijlstra voor belastingverlaging weinig ruimte ziet.

Bijstelling Duitse groeiraming

Ook in Duitsland is van een gunstige economische ontwikkeling sprake. De cijfers over de eerste maanden van 1988 wijzen eerder in de richting van een groei in 1989 van 3% dan de 2,5% waar de Duitse regering tot voor kort van uitging. Het overschot op de handelsbalans bedroeg in februari DM 11,4 mrd., bijna 40% meer dan in februari vorig jaar. Ook de werkloosheid ontwikkelt zich gunstig en daalde in maart, nog niet gecorrigeerd voor seizoensinvloeden, met 1/2% tot 8,4%. Wel maakt men zich zorgen over de loonontwikkeling die tendeert naar een stijging van 4 à 5% en daarmee een opwaartse druk geeft op de inflatie. Met de invoering van nieuwe accijnzen sprong deze in januari omhoog naar 2,6%, waarna in februari een stabilisatie op dit niveau plaatsvond.

In de Verenigde Staten was het relatief rustig aan het macro-economische front. De leading indicators voor februari daalden met 0,3%. De cijfers over de ontwikkeling van de werkloosheid wezen op een verdere daling ervan in maart tot exact 5%, maar de relatief beperkte groei van het aantal nieuwe banen (180.000 tegen 289.000 in februari en 415.000 in januari) bevestigde de trend van de laatste weken die wijst op een afzwakkende groei.

Valuta's en rente

Dollarstijging onderbroken

De dollar toonde aanvankelijk een verdere stijging en bereikte met een niveau van f 2,14 het hoogste punt van dit jaar. Een verdere stijging kon worden voorkomen door de verklaring van de Groep van 7, waarin gesteld werd dat de dollarkoers niet verder omhoog moet, hetgeen vervolgens door verschillende ministers van Financiën (onder meer die van Duitsland en Frankrijk) nog eens werd benadrukt. Dit droeg ertoe bij dat de Amerikaanse dollar na de eerdere stijging een paar cent terug moest en rond de f 2,10 belandde. Veel interventies waren niet nodig, te meer omdat de Bank of Japan dit keer ook aan de interventies meedeed. Overigens acht men een sterke daling evenmin wenselijk. De meeste landen hechten aan een stabilisatie van de dollar rond het heersende niveau. Een lagere dollar zal de Amerikaanse export weinig helpen, daar de capaciteitsproblemen bij de industrie een belemmering vormen voor een exportstijging. Voor Duitsland en Japan betekent stabilisatie van de dollar een beperking van de geïmporteerde inflatie die dreigt bij een verder oplopen van de dollar. Een stijgende rente in deze landen om dit te voorkomen stuit overigens op veel bezwaren gezien het relatief hoge niveau waarvan reeds sprake is. Daarenboven zou bij een rentestijging in Duitsland de spanning binnen het EMS toenemen. Vooral de positie van de Deense kroon is op dit moment kwetsbaar. De laatste herschikking binnen het EMS dateert overigens al weer van begin 1987.

Aanhoudende druk op Zwitserse frank

Opmerkelijk is de zwakke stemming van de Zwitserse frank. De geloofwaardigheid van de nationale bank is volgens sommigen in het geding. Eerder werd door de nationale bank gesteld dat een inflatie hoger dan 2% tot maatregelen zou leiden. Inmiddels loopt de inflatie op en stijgen de groothandelsprijzen al met 4%, zonder dat er veel actie wordt ondernomen door de centrale bank. Ook de interventies om de frank te steunen blijken op de markt weinig indruk te maken, iets waarover de centrale bank zich overigens verbaasde. Een verder afglijden van de Zwitserse frank wordt ook na de recente daling niet uitgesloten.

Financieel bericht is ontleend aan de tweewekelijkse publikatie *Beleggen met Van Lanschot* van F. van Lanschot Bankiers N.V. te 's-Hertogenbosch.

Valutakoersen

	1989 hoogste koers	1989 laagste koers	Koers per 23/3	Koers per 10/4
Amerikaanse dollar	2,13	1,99	2,10	2,12
Engelse pond	3,71	3,58	3,63	3,59
Duitse mark (100)	112,93	112,77	112,80	112,81
Zwitserse frank (100)	133,32	127,91	130,05	127,91
Japane yen (10.000)	165,01	159,68	160,94	159,68

Het Engelse pond moet van tijd tot tijd terrein prijsgeven, maar weet zich gewoonlijk toch weer te herstellen. De Britse autoriteiten stellen zonnig de binnenlandse rente verder te verhogen wanneer een (dreigende) koersdaling van het pond hiertoe aanleiding geeft. De vraag is echter of de vertragende economische groei hen hiertoe nog wel de ruimte geeft.

De Britse obligatiemarkt wordt gekenmerkt door een afnemend belang van het staatspapier, omdat de overheid dank zij het begrotingsoverschot per saldo leningen aflost. Daartegenover blijken buitenlandse emittenten in toenemende mate geïnteresseerd in het uitschrijven van pondleningen. De republiek Italië kwam zelfs met een 25-jarige lening van 400 mln. Tot nog toe zijn dit jaar meer obligaties in ponden uitgeschreven dan in geheel 1988. De vrees voor een geleidelijk opdrogen van de Britse obligatiemarkt is hierdoor weer afgenomen.

De kapitaalmarktrente in Engeland vertoonde een lichte stijging in de afgelopen weken. De dollarrente ging duidelijk omlaag, terwijl de meeste andere markten ook een tendens tot rentedaling toonden. Australië was een uitzondering; hier trok de kapitaalmarktrente juist aan.

DNB voorkomt rentedaling

De Nederlandse gulden won de afgelopen weken ten opzichte van de Duitse mark aan kracht, waarvoor verschillende factoren zijn aan te wijzen. Zo intervenueerde de Bundesbank in de Deense kroon, die zich ten opzichte van de Duitse mark op het onderste interventiepunt bevond. Daarnaast ging de zuigkracht van de dollar meer ten koste van de mark dan van de andere EMS-valuta's. De ruimte die hierdoor ontstond voor een rentedaling in ons land werd geblokkeerd door De Nederlandsche Bank, die op zowel de geldmarkt als de kapitaalmarkt maatregelen nam. Op de kapitaalmarkt voorkwam DNB een rentedaling door, via

verkopen uit haar nog in opbouw zijnde openmarktportefeuille, aan de markt een signaal af te geven dat een lagere rente niet gewenst is. Op de geldmarkt stabiliseerde DNB de rente via een ongewijzigd tarief voor de jongste speciale belening. De tarieven voor driemaands interbankaire deposito's liggen nu op 6 3/4% terwijl de rendementen op de staatsobligaties rond de 7% liggen.

Internationale beurzen

Goed eerste kwartaal

Het eerste kwartaal heeft een gunstige koersontwikkeling getoond op de meeste aandelenbeurzen. Vorig jaar was Tokio de grote trekker met een stijging in de orde van 20%. Dit jaar was het beeld meer gespreid, al waren de Scandinavische beurzen bij voorbeeld een uitschieter in positieve zin.

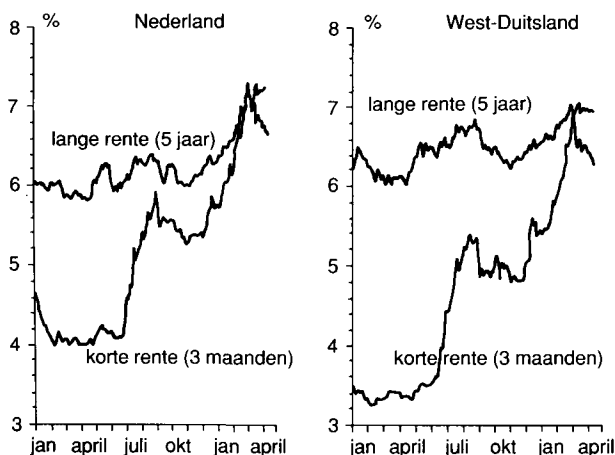
Vergeleken met een jaar terug lijken de vooruitzichten iets minder florissant. Het gemiddelde koersniveau is aanmerkelijk hoger komen te liggen, hoewel ook de winsten over het algemeen zijn toegenomen. Een wezenlijk ander beeld toont echter de rente, die fors is gestegen. Gezien de toenemende inflatie en de stijging van de olieprijs, lijkt een belangrijke versoepeling van het monetaire beleid niet direct te verwachten. Tegenover dit alles staat overigens dat met name de institutionele beleggers in het algemeen over ruime liquiditeiten beschikken, hetgeen tot een goede ondersteuning van de koersen kan bijdragen.

Bezien wij de Amerikaanse beurs, dan worden aandelen daar steeds schaarser. Het aantal nieuw geïntroduceerde fondsen is in het eerste kwartaal op een dieptepunt beland. Slechts 39 fondsen werden geïntroduceerd (inclusief beleggingsfondsen). Sinds de recessie in 1982 heeft dit aantal niet zo laag gelegen. Met de introducties was een marktkapitalisatie gemoeid van \$ 3,1 miljard, minder dan de helft van het bedrag dat in het eerste kwartaal van 1988 werd gemeten, een kwartaal dat zo kort na de krach ook geen excessief hoog cijfer opleverde. Tegenover de nieuw geïntroduceerde aandelen stond dat voor een bedrag van \$ 44,6 miljard aan aandelen aan de markt werd onttrokken als gevolg van overnemingen, buy outs en fusies.

De aandelenkoersen op Wall Street lieten in de verslagperiode aanvankelijk een gunstige ontwikkeling zien van ca 2240 tot 2300 voor de Dow Jones index. Daarna werd wat terrein prijsgegeven, in afwachting van de publicatie van de werkloosheidscijfers. Hoewel de obligaties hierop een halve punt moesten inleveren, won de Dow Jones 13 punten om weer net boven de 2300 te belanden.

De aandelenmarkt van Tokio vertoonde een forse koersstijging, conform de traditioneel vaste start van een nieuw boekjaar. Ook de verandering in de vermogenswinstbelasting vormde een stimulans voor de omzetten. In de oude regeling waren deze winsten belastbaar wanneer het aantal transacties meer dan 30 bedroeg of meer dan 120 aandelen betrof. In de nieuwe regeling wordt deze drempel vervangen door een belasting van 1% over de verkoopwaarde, die voor de meeste particulieren per saldo lager zal uitvallen. De institutionele beleggers stellen zich nog enigszins terughoudend op, daar zij zich zorgen maken over de rente en de politieke problemen ten gevolge van het Recruit schandaal. Daartegenover staat dat zij bang zijn om de boot te missen. De bouwsector stond weer in het centrum van de belangstelling. Een toenemende vraag is echter ook te signaleren voor chemie-aandelen die worden aangewezen als achterblijvers. Volgens sommigen zal deze sector de nieuwe trekker op de beurs worden na de bouwsector die het de laatste maanden opmerkelijk goed heeft gedaan.

De rente in Nederland en West-Duitsland

Beursindices

	1989 hoogste koers	1989 laagste koers	Koers per 23/3	Koers per 7/4
VS (Dow Jones)	2347	2145	2243	2305
Engeland (FT-100)	2125	1783	2057	2046
Duitsland (Dax)	1360	1272	1307	1348
Nederland (CBS-koersindex)	185	167	181	185
Tokio (Nikkei)	33.361	30.184	31.589	33.185
Australië (All Ord)	1552	1413	1486	1413

De Amsterdamse beurs

Goede stemming

In het eerste kwartaal is de omzet in aandelen op de Amsterdamse beurs fors gestegen tot f 47,1 miljard, 56% meer dan vorig jaar. De vijf internationals namen 33% van de omzet voor hun rekening tegen 39% in het eerste kwartaal van vorig jaar, zodat bij de lokale aandelen sprake was van een nog hogere stijging. Vooral de koersontwikkelingen als gevolg van fusies en dreigende fusies, maar ook de sterk verbeterende situaties bij bedrijven waren hier debet aan. Wat het eerste betreft is Ahrend een treffend voorbeeld, terwijl Fokker als een bedrijf dat een sterk herstel doormaakt kan worden aangemerkt. Opvallend was de derde plaats voor Fokker in de omzet-top-tien met een omzet van f 813 miljoen.

Ook in de eerste week van april bleef de stemming opberbest en konden opmerkelijke koersverschillen worden gnoteerd. Kon. Olie, Unilever en de banken vertoonden overigens weinig koersmutaties. Zowel de winstontwikkeling als de koersontwikkeling van Hoogovens verlopen zeer voorspoedig. De winst van vorig jaar bedroeg f 301 miljoen of f 15,14 per aandeel, duidelijk meer dan werd verwacht. Het dividend wordt hervat met f 4 per aandeel. Zoals bekend is de winstverbetering een gevolg van de betere prijzen op zowel de staal- als de aluminiummarkt. Daarnaast steeg het afzetvolume. De koers liep hierdoor op tot f 93 begin april, bijna een verdrievoudiging ten opzichte van de f 33 een jaar geleden.

Elsevier liet over 1988 een winststijging zien van maar liefst 44%. Door uitbreiding van het aantal uitstaande aandelen in verband met de aandelenruil met het Brits Pearson steeg de winst per aandeel met 21% tot f 3,70. Voor het lopende jaar verwacht de onderneming een winststijging van minimaal 20%. De fusie tussen de Perscombinatie

Omzetten op de Amsterdamse beurs in mln. aandelen

en Elsevier's dochter NDU gaat waarschijnlijk niet door nu de stichtingsbesturen van de Volkskrant, Trouw en het Parool zich tegen de voorstellen hebben gekeerd. De koers van Elsevier blijft al enige tijd rond de f 65 hangen.

De verzekeraars laten tegengestelde ontwikkelingen zien in hun resultaten. Amev noteerde over 1988 een winstdaling van 5,3% tot f 276 mln., maar verwacht voor het lopende jaar de verwatering per aandeel (met 11%) goed te maken. Het dividend wordt gehandhaafd op f 2,55 per aandeel. Nationale Nederlanden daarentegen kon het afgelopen jaar een winststijging van 12% boeken. De stijging per aandeel komt uit op 7% tot f 6,38. Voor 1989 wordt een verdere stijging van de winst verwacht, maar het bestuur van NN laat zich nog niet uit over de vraag of ook de winst per aandeel – na 10% uitbreiding door de recente emissie – zal stijgen. Het dividend is verhoogd van f 2,60 tot f 2,80. Aegon realiseerde vorig jaar een stijging van de winst met 15% tot f 389 miljoen of f 10,87 per aandeel. Voorgesteld wordt het dividend te verhogen van f 3,75 tot f 4,70. Voor het lopende jaar verwacht het bestuur weer een duidelijke stijging van de winst. De verzekeraars blijven de laatste tijd wat stil in de markt liggen, waarbij Aegon, dat het winstbericht door de markt met een koersstijging van bijna f 4 gehonoreerd zag, nog het beste presteert.

Ondanks een nauwelijks stijgend resultaat heeft Heineken de welhaast traditionele driejaarlijkse herkapitalisatie aangekondigd. Tijdens de toelichting op de jaarcijfers werd stilgestaan bij het dalende marktaandeel in Nederland. De concurrentie van de buitenlandse en kleinere nationale bieren wordt heviger. Door herstructureringen en een samenwerking met Bols tracht Heineken de neergaande ontwikkeling door de dalende alcoholconsumptie te keren. Voor het lopende jaar wordt geen prognose gegeven. Het bestuur meent dat de onzekerheden daarvoor te groot zijn. De concurrentie van andere, deels nieuwe merken wordt zichtbaar steeds groter.

Stork heeft vorig jaar een uitstekend resultaat weten te behalen. De netto winst steeg met 28,5% tot f 65,1 mln. Bij de halfjaarcijfers werd nog uitgegaan van 20%, zodat het tweede halfjaar extra fraai is verlopen. Per aandeel steeg de winst van f 2,43 tot f 3,12. Het dividend wordt verhoogd van f 0,80 tot f 1,00 per aandeel. De koers van Stork blijft de stijging van het resultaat volgen en is dit jaar met circa 30% gestegen tot f 33.

Nijverdal Ten Cate kon sterk opveren, nadat het bekend maakte dat de dochter in Zuid-Afrika wordt afgestoten. Daarnaast moest het de minder florissante jaarcijfers bekendmaken. In 1988 daalde de netto winst met 18,5% tot f 37,1 mln. Per aandeel komt deze daling neer op f 3 tot f 11,05. Daartegenover stond een stijging van omzet en bedrijfsresultaat met 7%. De oorzaak van de winstdaling moet worden gezocht in een buitengewone last van f 1,6 mln. tegen een buitengewone bate van f 5,4 mln. in 1987. Daarnaast was er sprake van gestegen rentelasten door het hoge investeringsniveau, daalden de dividendinkomsten uit Griekenland en stegen de belastingen. Het dividend wordt gehandhaafd op f 4,00. Over het winstniveau van dit jaar werden nog geen concrete uitspraken gedaan. De koers van het aandeel is inmiddels gestegen tot f 95.

Ook Nutricia maakte melding van een daling van het netto resultaat, met 10% tot f 48 mln. De oorzaak van deze daling ligt in de zeer grote financiële bate van f 28 mln. in 1987. Exclusief deze bate werd maar liefst 82% meer verdiend. De verbeterde gang van zaken ten opzichte van vorig jaar komt het best tot uiting in het bedrijfsresultaat. Dit verdubbelde tot f 64 mln. De koers van het aandeel kon van de gebeurtenissen profiteren en beweegt zich nu rond de f 267. Inmiddels is een split-up van 1 op 4 aangekondigd. Daarnaast heeft Nutricia een converteerbare obligatielening aangekondigd die dient ter financiering van acquisities.

Al met al was er sprake van een gunstige koersontwikkeling op het Damrak, waarbij vooral de lokale markt een positief beeld vertoonde. In dit verband mogen de koersstijgingen van Center Parcs, VRG, Norit en Océ van der Grinten niet onvermeld blijven.

Focus

Internationale schulden crisis niet uitzichtloos

In de jaren zeventig vond een explosieve groei plaats in de kredietverlening aan de derde wereld. In de jaren tachtig is dit veel schuldenlanden opgebroken. In 1982 was het Mexico dat de internationale schulden crisis inleidde. In de jaren daarna is de internationale kredietverlening aan de derde wereld sterk verminderd. De bedragen aan rente en aflossing die de Westerse wereld bij voorbeeld van de Latijns Amerikaanse schuldenlanden ontvingen overschreden de nieuw ter beschikking gestelde leningen de laatste jaren met bedragen die varieerden van \$ 20 tot \$ 30 miljard.

De prijs die de schuldenlanden moesten betalen voor deze uitstroom van middelen was hoog. De arme bevolking moest de broekriem nog verder aanhalen. In toenemende mate ontstond hierdoor weerstand tegen de bestedingsbeperkingen en de andere economische maatregelen die onder meer door het IMF werden geëist. Volksoptstanden waren het gevolg, zoals recent nog in Venezuela waar in februari jl. 300 doden vielen tijdens rellen die een gevolg waren van de toenemende sociale spanning.

Het afwentelen van de schuldenproblematiek op de derde wereld bracht niet alleen geen enkele oplossing, maar was in feite ook niet meer te verantwoorden. Geleidelijk groeide de bereidheid om tot compromissen te komen tussen financiers en schuldenaren. In Europa erkende de politiek het eerste dat aan zeer arme landen, zoals ten zuiden van de Sahara, tegemoetgekomen moest worden. De kwijtschelding van schulden en het verstrekken van nieuw kapitaal kwam op gang.

Commerciële banken nemen maatregelen

Inmiddels waren de commerciële banken in toenemende mate gedwongen te erkennen dat de kredietwaardigheid van een land wel degelijk in twijfel kan worden getrokken. Tegenover de stelling van de jaren zeventig dat een land niet failliet kan gaan, werden in de balansen nu voorzieningen op de leningen aan de derde wereld getroffen. Bovendien werd gewerkt aan het afbouwen van de schulden door verschillende transacties, zoals het omwisselen van de dubieuze schulden in produktieve activa of in gegarandeerde leningen onder kwijtschelding van een deel van de aanvankelijke schuld. Ook werd aflossing in natura geaccepteerd. Het totale schuldenprobleem is echter te groot om aldus in een acceptabel tempo opgelost te worden. Niettemin heeft de vrijwillige schuldvermindering door de commerciële banken voor verschillende landen wel zoden aan de dijk gezet, zoals blijkt uit de onderstaande cijfers voor enkele landen die betrekking hebben op de periode 1985-1988.

Daarnaast hebben veel banken vorderingen op de derde wereld in de vrije markt verkocht. De betreffende schuldenlanden waren hierbij niet gebaat, daar hun schuld hierdoor niet afnam, maar de betrokkenheid van de betreffende banken nam wel af. Onder invloed van al deze maatregelen is de omvang van de schulden van de derde wereld die commerciële banken in de VS houden in relatie tot hun eigen vermogen belangrijk gedaald: van bijna 150% medio 1987 tot ca 80% aan het eind van vorig jaar. Het risico dat de schuldenproblematiek het internationale financiële stelsel ineen zou doen storten is hiermede belangrijk afgenomen.

Schuldvermindering door commerciële banken

Land	Bedrag in \$ mrd. aan banken	In % van de schuld
Argentinië	1,1	3,6
Brazilië	7,5	9,7
Chili	5,6	36,5
Mexico	10,0	13,8

Politiek neemt zijn verantwoordelijkheid

De problemen voor de derde wereld zijn echter nog geenszins opgelost. Ook de politiek erkent in toenemende mate dat initiatieven vereist zijn en de bereidheid tot het brengen van offers is in het westen duidelijk toegenomen, ook al durft nauwelijks enige partij het voortouw te nemen. De bereidheid om maatregelen te nemen wordt overigens niet alleen door onbaatzuchtigheid ingegeven. Indien de economische ontwikkeling van de derde wereld nieuw leven kan worden ingeblazen schept dit weer nieuwe kansen voor het bedrijfsleven in de Westerse wereld. Vooral in de VS, die hun eens omvangrijke export naar Latijns-Amerika scherp hebben zien terugvallen, vormt dit een belangrijke overweging. De overheden en internationale instellingen hopen daarbij dat, wanneer door hun maatregelen de kredietwaardigheid van de schuldenlanden verbeterd kan worden, de commerciële banken minder terughoudend zullen worden in hun kredietverlening aan deze landen.

IMF geeft steun aan schuldenvermindering

Het IMF heeft nu besloten om landen die voldoen aan de voorwaarden van het IMF te helpen met het verminderen van de schulden. Hiertoe wil het fonds een deel van de hem ter beschikking staande kredieten gebruiken om oude schulden op te kopen. Het voorstel van de Amerikaanse minister van Financiën Brady om ook rentebetalingen te gaan garanderen is niet overgenomen, maar zal nog worden onderzocht.

Japan heeft toegezegd parallel aan de maatregelen van het IMF een bedrag van \$ 4,5 miljard aan kredieten voor de schuldenlanden ter beschikking te stellen. Het IMF pleit overigens al jaren voor het verhogen van de quota van de aangesloten landen, bij voorkeur een verdubbeling. Lange tijd zijn het in de eerste plaats de VS geweest die tegen waren, maar er komt beweging in het Amerikaanse standpunt. Daartegenover staat Japan klaar om zijn bijdrage substantieel te vergroten, daar het binnen het IMF wil oprukken naar de tweede plaats die het toekomt op basis van zijn economisch kracht. De vele miljarden die hiermee gemoed zijn vormen voor Japan geen enkel probleem. Europese landen als het VK en West-Duitsland, die hierdoor een plaats zouden zakken hebben echter nog moeite met het accepteren van de grotere rol van Japan. Dit lijkt echter een kwestie van tijd.

Met de groeiende bereidheid van het westen om de derde wereld tegemoet te komen zou niet alleen het gevaar van een uit de hand lopende internationale schulden crisis verminderd worden, maar zouden ook de economieën van de derde wereldlanden weer een kans krijgen.